

Lekcje pamięci

Przewodnik metodyczny po Starych Powązkach

Varsaviana

Warszawskie
Innowacje
Edukacyjno-Społeczne

Lekcje pamięci

Przewodnik metodyczny po Starych Powązkach

AUTORZY

Zbigniew Adamów-Bielkowicz
Maria Bryzgalska
Marta Gawryluk
Karol Gądzik
Małgorzata Langier
Tadeusz Petrażycki
Anna Reichert

ZDJĘCIA

Marzena Wszyńska

Varsaviana

Warszawskie
Innowacje
Edukacyjno-Społeczne

My z Napoleonem, Napoleon z nami

Zbigniew Adamów-Bielkowicz

1.1. Cele ogólne i szczegółowe zajęć

1.2. Przebieg zajęć

1.3. Praca domowa

Bibliografia

Załącznik nr 1. Biogramy

Załącznik nr 2. Krzyżówka

Załącznik nr 3. Odpowiedzi

1.1. Cele ogólne i szczegółowe zajęć

ADRESAT ZAJĘĆ

Uczennice i uczniowie klas VII i VIII szkoły podstawowej.

CEL OGÓLNY ZAJĘĆ

Przybliżenie epoki, która ukształtowała postawy Polaków na następnych kilka pokoleń i o której do dziś śpiewamy w hymnie narodowym.

CELE SZCZEGÓŁOWE ZAJĘĆ

1. Przedstawienie różnych postaci i ich życiorysów.
2. Omówienie zmieniających się postaw polskich uczestników wojen napoleońskich i niejednoznaczność ich decyzji oraz podkreślenie pozawojskowej (zwykle mniej znanej) działalności tych postaci.
3. Uczennice wraz z uczniami poznają zachowania i decyzje podejmowane w burzliwych czasach, potrafią dostrzec wpływ wielkiej historii na indywidualne losy.
4. Rozumieją, jakie alternatywy mieli przed sobą uczestnicy tych wydarzeń, zarówno na poziomie osobistym, jak i działań dla kraju. Ponadto, dowiadują się, że mając ten sam cel, można dążyć do niego różnymi drogami i metodami.

METODY I FORMY PRACY

Rozmowa o postaciach pochowanych na Powązkach, ich życiorysach lub fragmentach życiorysów w kontekście wydarzeń historycznych. Nauczycielka lub nauczyciel mogą zaproponować uczennicom i uczniom, przed wizytą na cmentarzu przygotowanie biogramów dowolnych postaci z okresu wojen napoleońskich, które będą mogli porównać z biografiami postaci omawianymi na cmentarzu. Opcjonalnie można również polecić uczennicom i uczniom przygotowanie biogramów postaci, których groby będą odwiedzone i poprosić o ich przedstawienie na miejscu.

ŚRODKI I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Biogramy postaci, które będą omawiane. Wydrukowane arkusze krzyżówek do wypełnienia w grupach lub indywidualnie, przybory do pisania, biogramy postaci omawianych podczas wycieczki.

SŁOWA KLUCZOWE

wojsko, Napoleon, generalicja, wojny napoleońskie, legiony.

CZAS TRWANIA

60 min.

1.2. Przebieg zajęć

1. Po wejściu na cmentarz nauczycielka lub nauczyciel opowiadają historię cmentarza. Warto podkreślić fakt, że powstał on w chwili upadku Rzeczypospolitej u progu epoki nazwanej później napoleońską. Już na początku istnienia cmentarza chowano na nim żołnierzy z armii Księstwa Warszawskiego, którzy zmarli m.in. w warszawskich lazaretach. Wprawdzie dziś nie ma już tych kwater, to jednak żołnierze ci wciąż spoczywają na cmentarzu.
2. Nauczycielka lub nauczyciel przypominają uczennicom i uczniom wiedzę z historii na temat upadku Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz dalsze wydarzenia, w których brali udział polscy żołnierze: walczący w legionach we Włoszech, w walkach na San Domingo, w kampanii 1806 roku, w powstaniu Księstwa Warszawskiego, w wojnie 1809 roku, w kampanii rosyjskiej w 1812 roku, w walkach w latach 1813-1814.
3. Osoba prowadząca pyta uczennice i uczniów, czy widzą, w jakiej ważnej dla nas pieśni wspomniany jest Napoleon Bonaparte. Jeśli wiedzą, to można ich dopytać się, gdzie powstał polski hymn narodowy oraz czy znają jakieś postacie historyczne z tego okresu (oprócz tych, których biogramy przygotowali).
4. Rozdanie krzyżówki, którą uczennice i uczniowie w grupach lub też indywidualnie będą wypełniać w trakcie lekcji.

DODATKOWE WSKAZÓWKI DLA OSOBY PROWADZĄCEJ:

1. Po wejściu na cmentarz bramą św. Honoraty należy skręcić w lewo, w stronę kościoła. Następnie trzeba go obejść, by znów znaleźć się przy murze od strony ulicy Powązkowskiej. Tu, przy ścianie, zwrócony frontem w stronę muru znajduje się nagrobek Jakuba Ferdynanda Bogusławskiego. Po zapoznaniu się z życiorysem Bogusławskiego, można podyskutować, czym jest odwaga. Nauczycielka lub nauczyciel mogą zachęcić któregoś z uczniów do przeczytania tekstu na grobku. Dodatkowo należy porozmawiać o Legionach Polskich we Włoszech. Istotne jest, żeby zapytać, czy uczennice i uczniowie wiedzą, dlaczego polscy żołnierze się tam znaleźli? Dodatkowo można się wspólnie zastanowić nad istotą pojedynków. Dlaczego ludzie dawniej się pojedynkowali? Dlaczego teraz tego nie robią i z jakiego powodu jest to obecnie zabronione?
2. Przejście do grobu Adama Józewicza (kw. 181-1-4-5) uczestnika zwycięskiego powstania w Wielkopolsce. Po zapoznaniu uczennic i uczniów z przebiegiem służby pochowanego tam wojskowego, nauczycielka lub nauczyciel proponują, żeby ktoś przeczytał inskrypcję na grobie. Można zapytać, czy kojarzą jeszcze inne zrywy przeciw zaborcom w Wielkopolsce i jaki był ich efekt? Można także dopytać, czy pamiętają jeszcze inne, późniejsze zrywy albo momenty w naszych dziejach, które powodowały masowy napływ ochotników do polskich formacji zbrojnych i jakie były tego efekty. Dodatkowo warto zachęcić uczniów, by sprawdzili w Internecie, jakim wynikiem zakończyły się bitwy, w których brał udział Józewicz.

- 3.** Następnym punktem zajęć jest grób Cypriana Godebskiego (kw. 10-3-30) żołnierza i poety. Na miejscu należy przedstawić uczennicom i uczniom jego biografię. Nauczycielka lub nauczyciel mogą zapytać młodzież o ich zdanie, czy poeta może być dobrym żołnierzem? Czy znają innych żołnierzy będących także poetami z innych epok? Co sądzą o działalności Cypriana Godebskiego (należy zwrócić uwagę na jego działalność oświatową i literacką). Którą z jego aktywności uważają za ważniejszą dla ówczesnego społeczeństwa i dlaczego? Dodatkowo warto porozmawiać o roli oświatowej Legionów, jak i znaczeniu oświaty współcześnie. Następnie można zapytać się zebrane uczennice i uczniów, dlaczego się uczą, w jakim celu? Jako ciekawostkę warto przy okazji zwrócić uwagę na empirowy nagrobek i czy jego forma z czymś się uczniom kojarzy oraz jak sądzą, dlaczego w epoce napoleońskiej wykorzystywano formy nawiązujące do Cesarstwa Rzymskiego?
- 4.** Przejście do grobu Tomasza Łubieńskiego (AK kw. 1-54-55) szwoleżera cesarza, jak i przedsiębiorcy. Po zapoznaniu z życiorysem i działalnością Tomasza Łubieńskiego można zapytać uczennice i uczniów, która sfera działalności jest ich zdaniem dla Polski ważniejsza: wojskowa czy gospodarcza? W jakie nowe technologie inwestował wówczas Łubieński? Czy korzystamy dziś z czegoś, czego współtwórcą był Łubieński (kolej)? Czy uczennice i uczniowie słyszeli o bitwie pod Somosierrą? Jeśli tak, to czego stała się ona symbolem? Czy można być równocześnie odważnym i brawurowym żołnierzem, jak i rozważnym przedsiębiorcą? Czy według nich takie postawy się wykluczają?
- 5.** Przejście do grobu Ignacego Blumera (kw. 23-1-7) polski pirat z Karaibów, surowy sędzia i lojalny poddany. Postać generała Blumera jest kluczowa dla niemal wszystkich najważniejszych wydarzeń i kampanii, w jakich brali udział Polacy. Ten sam człowiek był w swoim życiu piratem łupiącym inne statki, jak i surowym sędzią, niemającym pobłażliwości dla zachowań niezgodnych z prawem. Warto podyskutować z uczniami i uczniami, która z twarzy Blumera jest im bliższa: romantyka podążającego przez Konstantynopol do Legionów, czy lojalnego współpracownika Wielkiego Księcia Konstantego, surowo karzącego sprzeciwiających się władzy. Po zakończeniu dyskusji można wrócić alejką biegnącą za grobem Blumera wzdłuż muru (mając go po lewej stronie) do bramy św. Honoraty.

1.3. Praca domowa

Jako ewentualną pracę domową uczniowie samodzielnie lub w grupach mogą sprawdzić i krótko opisać, co robili po kongresie wiedeńskim w roku 1815 wybrani polscy wojskowi, służący podczas wojen napoleońskich oraz mogą poddać ocenie ich postępowanie.

Proponowane biografie:

- Dezydery Chłapowski
- Maurycy Hauke
- Wincent Kasiński
- Józef Rautenstrach
- Aleksander Roźniecki
- Paweł Antoni Sułkowski
- Józef Zajączek

Dodatkowo w ramach pracy domowej uczniowie i uczniowie mogą sprawdzić przebieg służby (w różnych czasach przeciwnych armii) niektórych wojskowych.

Proponowane biografie:

- Jan Henryk Dąbrowski
- ks. Józef Poniatowski
- Józef Sowiński

Bibliografia

1. Askenazy S., *Napoleon a Polska*, Bellona, Warszawa 1994.
2. Bielecki R., *Encyklopedia wojen napoleońskich*, Warszawa, Wydawnictwo TRIO, 2001.
3. Bielecki R., *Wielka armia*, Warszawa, Bellona, 1995.
4. Broekere S., *Pamiętniki z wojny hiszpańskiej 1808-1814*, Armagedon, Gdynia 2004.
5. Czuby J., *Wodzowie i politycy*, Warszawa 1993.
6. Karpowicz M., Filipiak M., *Elita jazdy polskiej*, Volumen, Bellona, Warszawa 1995.
7. Leśniewski S., *Napoleoński amok Polaków*, Wydawnictwo Literackie, 2009.
8. Nieuważny A., *My z Napoleonem*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 1999.
9. Sienkiewicz H., *Legiony*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 2000.
10. Szeńc S., *Cmentarz Powązkowski 1851-1890*, PIW, Warszawa 1981.
11. *Wielka encyklopedia PWN*, t. 4, Warszawa 2001.
12. Ziółkowski A., *Pierwszy Pułk Szwoleżerów Gwardii Cesarskiej 1807-1815*, Ajaks, Pruszków 1996.
13. napoleon.org.pl

Załącznik nr 1.

Biogramy

JAKUB FERDYNAND BOGUSŁAWSKI (1759-1819)

– legionista pojedynkowiec (południowa ściana kościoła od strony ul. Powązkowskiej). Urodził się 30 maja 1759 roku w Brześciu Litewskim, zmarł 21 lipca 1819 roku w Warszawie. Od 1773 roku służył w wojsku, uczestnik wojny polsko-rosyjskiej w 1792 roku (brał udział w bitwach pod Zieleńcami i Dubienką), następnie walczył w postaniu kościuszkowskim w 1794 roku (m.in. brał udział w obronie Warszawy i bitwie pod Bydgoszczą). Po upadku powstania udał się na emigrację do Francji, gdzie zaciągnął się do armii francuskiej i służył tam jako oficer, by przejść w roku 1797 do Legionów Polskich we Włoszech, gdzie służył do ich rozwiązania w 1801 roku. Brał udział w bitwach pod Legnano i Weroną. W 1803 roku walczył na San Domingo, wrócił z wyspy przez Jamajkę, skąd Anglicy wypuścili wziętych do niewoli polskich oficerów¹. W latach 1804-07 walczył w 1 Półbrygadzie Polskiej we Włoszech; od roku 1807 w wojsku Księstwa Warszawskiego, uczestnik kampanii 1809 roku (pod Radzyminem i Sandomierzem) oraz kampanii 1812 roku. Odznaczony za bitwę pod Borysowem. Od roku 1813 dowódca Korpusu Inwalidów Królestwa Polskiego; odznaczony Orderem Wojennym *Virtuti Militari*².

Znany był ze swojej odwagi oraz dbania o honor. Bogusławski słynął również z licznych pojedynków (około 60), w których zabił 15 przeciwników. Jeden z najstojniejszych pojedynków odbył się w Weronie na pistolety. Jego przeciwnikami byli czterej oficerowie francuscy, którzy wcześniej obrazili Bogusławskiego, co skończyło się pojedynkiem na pistolety. W efekcie trzech z nich zginęło, a jeden został ciężko ranny. Pojedynek

ten opisał Henryk Sienkiewicz w swojej ostatniej, niedokończonej powieści pod tytułem *Legiony*. „Tymczasem starszy z sekundantów stanął przed pułkownikiem i meldował: – Dwóch zabitych, trzeci śmiertelnie ranny, ostatni obie nogi przestrelone. [...] – Kapitan po zabiciu pierwszego przeciwnika oświadczył, że poprzestanie na przeproszeniu przez trzech pozostałych, ale oni nie chcieli się zgodzić. [...] – Dalej wytrzymał każdy pierwszy strzał i czterokrotnie strzelał drugi”³.

Wykaz służby wojskowej Bogusławskiego znajduje się w postaci epitafium na ścianie kościoła parafialnego św. Karola Boromeusza na Powązkach.

ADAM JÓZEWICZ (1785-1877) – zwycięski powstaniec wielkopolski (kw. 181-1-4-5). Józefowicz jak wielu młodych Wielkopolan w momencie wkroczenia armii francuskiej na teren Wielkopolski, zgodnie z odezwą generała Henryka Dąbrowskiego zgłosił się na ochotnika do armii Księstwa Warszawskiego. Zapewne jak wielu innych młodych mieszkańców tej części Polski brał wcześniej udział w powstaniu przeciw Prusakom, nazywanym czasem pierwszym powstaniem wielkopolskim. Szybko został przeniesiony do francuskiego pułku strzelców gwardii. Dla młodego człowieka, z krótkim stażem w armii to było niezwykle wyróżnienie. Oddziały gwardii były jednostkami elitarnymi, służącymi zwykle przy cesarzu i uważanymi za najlepsze w całej armii, a służba w nich uważana była za prestiżową i często stanowiła nagrodę za wzorową służbę.

Pułk strzelców konnych gwardii, do którego trafił, był jednostką francuską i najstarszym pułkiem konnej gwardii cesarskiej. Był to ulubiony regiment Napoleona, który często nosił mundur tego oddziału⁴. Być może, wraz ze swoją jednostką był razem z Napoleonem w Hiszpanii w roku 1808, choć jego pułk nie brał wtedy bezpośredniego udziału w walkach. Przeszedł cały szlak bojowy z Rosji do obrony Paryża.

Napis nagrobny prezentuje pełen przebieg służby: (zapis oryginalny) „Urodził się 23 grudnia 1785 r. w Sulmierzycach w Wielkiem Księstwie Poznańskim. 1-go grudnia 1806 r. wszedł jako ochotnik do Pułku Jazdy Ks-wa Warszawskiego, następnie przeniesiony do Pułku 2-go Ułanów, ostatecznie umieszczony w Pułku Strzelców Konnych Gwardii dosłużył się stopnia kapitana, odbył kampanie w latach 1806, 1807, 1812, 1813, 1814. Znajdował się w bitwach pod Wałami, Kołami, Szczecinem, Smoleńskiem, Możajskiem, Krasnem, Małym, Jarostawiem, gdzie był ranny w rękę; Medyną, Wiaźmą, Czerykowem, Moskwą, nad Berezyną, pod Potzdorf, gdzie był ranny w głowę; Wittembergiem, Jüterbockiem, Koswig, Torgau, Lipskiem, Laon, Craon, Trois, Bag, Hanau, Charleville, Barleduc, Arcis-sur-Aube, St. Denis, Paryżem. Ozdobiony Krzyżem kawalerskim Legii Honorowej, Medalem św. Heleny. 21-go listopada 1872 r. obchodził uroczystość złotego wesela. Zmarł 22-go maja 1877 r. i małżonka jego Teresa z Kruszynów Jozewicz urodzona 13 grudnia 1792 r. zmarła 3 maja 1877 r”.

CYPRIAN GODEBSKI (1765-1809) – żołnierz i poeta (kw. 10-3-30). Za działalność w trakcie powstania kościuszkowskiego aresztowany przez Rosjan, zbiegł i udał się do Włoch, gdzie służył w Legionach Polskich we Włoszech. Prowadził tam wśród żołnierzy między innymi pracę edukacyjną

i wychowawczą. Był jednym z twórców czasopiśma *Dekada Legionów*, które czytano żołnierzom polskim walczącym we Włoszech. Walczył m.in. pod Legnano i w oblężonej Mantui, gdzie został ranny. W bitwie pod Legnano ginie na jego oczach brat oraz generał Rymkiewicz – jego dowódca, z którym był związany. Następnie w Legii Naddunajskiej generała Karola Kniaziewicza walczy m.in. w bitwie pod Hohenlinden. Po zawarciu pokoju w Lunéville zniechęcony porzuceniem sprawy polskiej przez Napoleona, składa dymisję i udaje się do kraju, gdzie oddaje się twórczości poetyckiej. Był jednym z inicjatorów wznowienia pisma pt. *Zabawy przyjemne i pożyteczne*, które było pierwszym, polskim pismem literackim wydawanym jeszcze w czasach stanisławowskich.

W roku 1806 po wkroczeniu armii francuskiej na teren Polski zgłasza się do służby i zostaje dowódcą 8 Pułku Piechoty. Na czele żołnierzy tego pułku bierze udział w kampanii 1809 roku przeciw armii austriackiej. W bitwie pod Raszynem dowodzi czołową pozycją polskich wojsk. Kilukrotnie ranny, umiera w drodze do Warszawy.

Do ciekawostek można zaliczyć artystyczne talenty potomków Godebskiego. Jego syn był literatem, posłem na sejm w czasie powstania listopadowego, dyrektorem i odnowicielem biblioteki Ossolineum. Wnuk (Cyprian Godebski) był znanym rzeźbiarzem i autorem m.in. pomnika Adam Mickiewicza w Warszawie. Prawnuczka (Misia Godebska) była patronką artystów, którą sportretowali m.in.: Pierre-Auguste Renoir oraz Henri de Toulouse-Lautrec.

TOMASZ ŁUBIEŃSKI (1784-1870) – szwoleżer cesarza oraz przedsiębiorca. Urodził się w roku 1784 w Szczytnikach koło Kalisza. Pochodził z zaможnej rodziny arystokratycznej, jego ojciec, Feliks został ministrem sprawiedliwości Księstwa

Warszawskiego. Od urodzenia miał zaplanowaną karierę. Jak miał 6 lat został wpisany jako towarzysz w kawalerii narodowej, a dwa lata później awansowano go na chorążego. Nic więc dziwnego, że stopień generalski osiągnął w wieku 22 lat. Był członkiem Towarzystwa Przyjaciół Ojczyzny – elitarnego stowarzyszenia, którego członkami byli młodzi, polscy arystokraci.

Po wkroczeniu armii francuskiej na teren Polski zostaje wraz z innymi członkami Towarzystwa Przyjaciół Ojczyzny i jest mianowany zastępcą dowódcy straży honorowej cesarza Napoleona, złożonej głównie z młodych arystokratów, z których wielu zasiliło nowo powstały pułk szwoleżerów gwardii cesarskiej. Łubieński w tym pułku zostaje szefem szwadronu. Jest również jednym z pierwszych Polaków odznaczonych francuską Legią Honorową⁵.

Wraz z dowodzonym przez siebie szwadronem bierze udział w drugiej szarży pod Somosierrą, idąc na pomoc resztkę uczestników pierwszego ataku, którzy dotarli na szczyt przełęczy⁶. Następnie w trakcie kampanii 1809 roku bierze między innymi udział w dużych bitwach z Austriakami pod Essling i Wagram, gdzie wykazuje się niebywałą odwagą i świetnym dowództwem. W roku 1811 zostaje dowódcą 8 Pułku Szwoleżerów-Lansjerów. Na czele tej jednostki bierze udział w kampanii rosyjskiej 1812 roku. Walczy nad Berezyną, a w 1813 roku pod Dreznem, Culm, Lipskiem i Hanau, by w styczniu roku 1814 odejść z wojska.

W Królestwie Polskim początkowo służy w wojsku, jednak zniechęcony panującymi tam zasadami i skonfliktowany z wielkim księciem Konstantym, odchodzi już w roku 1816 i zaczyna zajmować się sprawami gospodarczymi. Był jednym z założycieli i dyrektorów Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, którego celem było wspieranie polskich ziemian za pomocą kredytów. Wraz z braćmi założył Dom Handlowy Bracia

Łubieńscy i Spółka oraz był współzałożycielem Banku Polskiego, który miał uzdrowić finanse w Królestwie Polskim.

Tę działalność gospodarczą przerywa wybuch powstania listopadowego. Tomasz Łubieński znów, choć niechętnie wraca do wojska. Podczas bitwy o Olszynkę Grochowską dowodzi II Korpusem Kawalerii. Należy do grupy oficerów niewidzących sensu walki. Po upadku powstania spędza przymusowo dwa lata w Rosji. Uzyskuje od cara Mikołaja akt łaski. Po powrocie do Polski znów angażuje się w działalność gospodarczą. Zostaje dyrektorem budowy Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej. Był prezesem Resursy Kupieckiej, członkiem Towarzystwa Rolniczego i Towarzystwa Dobroczyńności. Cieszył się względami namiestnika Paskiewicza⁷.

Jeszcze przed wybuchem powstania jest jednym z założycieli i udziałowców Fabryki Wyrobów Lnianych, która należała do najnowocześniejszych tego typu zakładów w Europie i powstała na ziemiach Rudy Guzowskiej należącej do Łubieńskich (obecnie Żyrardów)⁸. Zmarł w Warszawie w roku 1870.

IGNACY BLUMER (1773-1830) – pirat z Karaibów, surowy sędzia i lojalny poddany (kw. 23-1-7). Urodził się w 1773 r. na Podolu. Pochodził ze szkockiej rodziny (czasem jego nazwisko pisano Bloomer) osiadłej na Podolu. W wojsku przebywa od roku 1791 w kawalerii narodowej, w której składzie bierze udział w wojnie z Rosją w 1792 r., a następnie po wcieleniu siłą do armii rosyjskiej na wieść o insurekcji kościuszkowskiej ucieka i walczy w stopniu porucznika. Po upadku powstania przedostaje się przez Konstantynopol do Włoch, gdzie wstępuje do Legionów Polskich. W roku 1799 już jako kapitan dostaje się do austriackiej niewoli, z której wraca rok później, by wraz z częścią polskich

oddziałów popłynąć na San Domingo. Tam walczy, wykazując się odwagą. Po przejściu, śmiertelnej dla wielu żółtej febry wyprowadza oddział ponad 100 ozdrowieńców z okrążonego miasta i przeprowadza bez strat przez wrogi teren. Odpływa wreszcie z grupą polskich żołnierzy na Kubę. Podczas podróży, wiozący ich statek zostaje zaatakowany i zdobyty przez brytyjski okręt wojenny. W efekcie francuska załoga zostaje wzięta do niewoli, natomiast Polacy pozostają na statku. W tej sytuacji zaczynają zajmować się korsarstwem⁹. Wreszcie lądują na Florydzie, gdzie planowali założyć osadę, której królem miał być Ignacy Blumer¹⁰. Ostatecznie Blumer decyduje się na powrót do Europy, gdzie znów służy w armii francuskiej. Do armii polskiej wraca w roku 1807 i bierze udział w wojnie w 1809 roku oraz w wyprawie na Moskwę w 1812 roku. Szczególnie wyróżnił się w bitwach pod Smoleńskiem i Tarutino.

W okresie Królestwa Kongresowego Ignacy Blumer awansował do stopnia generała i należał do gorliwych lojalistów oraz bliskiego kręgu współpracowników wielkiego księcia Konstantego. Był bezwzględny w swoich wyrokach członkiem Sądu Wojennego Najwyższego. „Konstanty zawsze mógł polegać na jego gotowości do wydawania »właściwych«, zgodnych z jego życzeniem wyroków”¹¹. W nocy 29 listopada ginie zastrzelony pod arsenałem przez żołnierzy 5 Pułku Piechoty Liniowej.

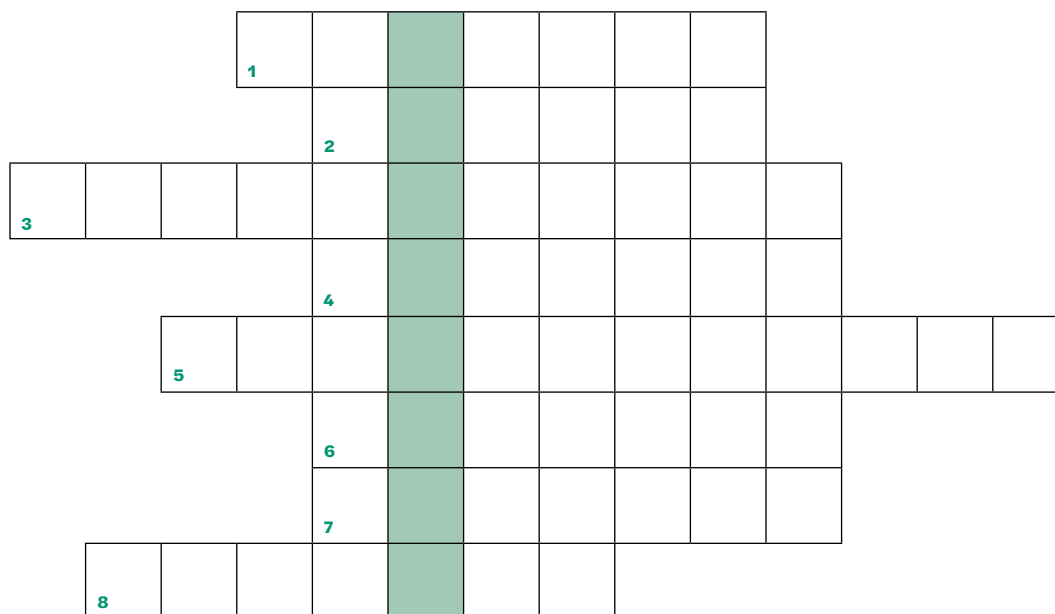
Przypisy

- 1 S. Askenazy, *Napoleon a Polska*, Volumen, Bellona, Warszawa 1994, s. 598.
- 2 Wielka encyklopedia PWN, t. 4, Warszawa 2001, s. 225.
- 3 H. Sienkiewicz, *Legiony*, Warszawa, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 2000, s. 122.
- 4 R. Bielecki, *Encyklopedia wojen napoleońskich*, Warszawa, TRIO, s. 531-532.
- 5 M. Karpowicz, M. Filipiak, *Elita jazdy polskiej*, Bellona, Warszawa 1995, s. 22.
- 6 A. Ziółkowski, *Pierwszy pułk szwoleżerów gwardii cesarskiej 1807-1815*, Ajaks, Pruszków 1996, s. 21.
- 7 S. Szenic, *Cmentarz Powązkowski 1851-1890*, PIW, Warszawa 1981.
- 8 <https://www.muzeumlniarstwa.pl/menu/> (dostęp 05.06.2021).
- 9 <https://napoleon.org.pl/index.php/festum-omnium-sanctorum/pamiatki-napoleonskie-w-polsce/624-ignacy-aleksander-blumer> (dostęp 5.06.2021).
- 10 S. Askenazy, *Napoleon a Polska*, Bellona, Warszawa 1994, s. 595.
- 11 S. Leśniewski, *Napoleoński amok Polaków*, Wydawnictwo Literackie, 2009, s. 448.

Załącznik nr 2.

Krzyżówka

1. Wysoki stopień wojskowy. Dostąpił się go między innymi: Ignacy Blumer.
2. Miejsce bitwy, w której zginął Cyprian Godebski.
3. W dniu wybuchu tego powstania zginął Ignacy Blumer.
4. Drugi człon nazwy karaibskiej wyspy, na którą trafili polscy żołnierze po rozwiązaniu legionów we Włoszech (wśród nich m.in. Jakub Ferdynand Bogusławski).
5. Część Polski, gdzie w roku 1806, po wkroczeniu tam armii napoleońskiej rozpoczęto formowanie polskich oddziałów i administracji.
6. Nazwa polskich oddziałów walczących wraz z armią francuską i przyjętych na żołd Republiki Cisalpińskiej, gdzie służył m.in. Cyprian Godebski.
7. Człowiek, który zajmuje się napadaniem i grabieniem statków, czym zajmował się Ignacy Blumer z polskimi towarzyszami po opuszczeniu San Domingo.
8. Nazwa budynku w Warszawie, pod którym zginął Ignacy Blumer 29 listopada 1830 roku, próbując powstrzymać wybuch powstania.

HASŁO:

Załącznik nr 2.

Odpowiedzi do krzyżówki

1. GENERAL
2. RASZYN
3. LISTOPADOWE
4. DOMINGO
5. WIELKOPOLSKA
6. LEGIONY
7. KORSARZ
8. ARSENAŁ

Hasło: NAPOLEON
